2. Στην περίπτωση όπου τα πρωτεϊνούχα προϊόντα που αγοράστηκαν υπό τους όρους του κανονισμού 563/76 μεταπωλήθηκαν βάσει συμβάσεων που συνήφθησαν πριν από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού αυτού, το κοινοτικό δίκαιο περιλαμβάνει κανόνα κατά τον οποίο, η εγγύηση η οποία συστάθηκε κατόπιν σχετικής απόφασης εκδοθείσας βάσει του εν λόγω κανονισμού δεν αποδίδεται ακόμη και αν η απόφαση περί καθορισμού της εγγυήσεως προσβλήθηκε με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου και στη συνέχεια ακυρώθηκε λόγω της ακυρότητας του κανονισμού αυτού. Όταν όμως τα εν λόγω προϊόντα, που αγοράστηκαν με σύσταση εγγυήσεως, μεταπωλήθηκαν βάσει συμβάσεων που συνήφθησαν μετά τη θέση σε ισχύ του εν λόγω κανονισμού και εφόσον η απόφαση περί καθορισμού της εγγυήσεως προσβλήθηκε με ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, στη συνέχεια δε ακυρώθηκε λόγω της ακυρότητας της πράξης αυτής, κανένας κανόνας κοινοτικού δικαίου δεν απαγορεύει την επιστροφή της εγγύησης.

3. Ούτε η κατάπτωση της εγγυήσεως που συστάθηκε κατ' εφαρμογή των κανονισμών 563/76 και 677/76 ούτε ο χρόνος κατά τον οποίο επέρχεται ενδιαφέρουν, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, για την επιστροφή της εγγυήσεως.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 199/86 *

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

Α — *Ιστορικό*

1. Ο κανονισμός 563/76, αποσκοπώντας στη μείωση των αποθεμάτων αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη με την αύξηση της χρησιμοποίησής του στην παραγωγή ζωοτροφών, εξήρτησε τη χορήγηση στους παραγωγούς ζωοτροφών ορισμένων κοινοτικών ενισχύσεων για τη χρησιμοποίηση πρωτεϊνούχων προϊόντων καθώς και την έγκριση της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Κοινότητας ορισμένων προϊόντων που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή σύνθετων ζωοτροφών, από την υποχρέωση αγοράς ορισμένων ποσοτήτων αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη ευρισκόμενου στην κατοχή των οργανισμών παρεμβάσεως. Για να διασφαλιστεί η εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής, η χορήγηση των ενισχύσεων και η θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία εξαρτήθηκαν είτε από την απόδειξη της αγοράς αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη είτε από τη σύσταση εγγύησης η οποία κατέπιπτε σε περίπτωση παραβάσεως της υποχρέωσης αγοράς.

2. Με τις αποφάσεις της 5ης Ιουλίου 1977 στις υποθέσεις 114/76, 116/76 και 119 και 120/76 (Slg. 1977, σσ. 1211, 1247 και 1269), το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί προδικαστικών ερωτημάτων που είχαν υποβάλλει διάφορα εθνικά δικαστήρια, έκρινε ότι ο κανονισμός 563/76 ήταν ανίσχυρος διότι η καθορισθείσα τιμή που έπρεπε να καταβληθεί για το υποχρεωτικά αγοραζόμενο γάλα σε σκόνη ήταν τόσο δυσανάλογη σε σύγκριση με τις συνθήκες της

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αγοράς ώστε αποτελούσε δημιουργική διακρίσεων κατανομή των επιβαρύνσεων μεταξύ των διαφόρων γεωργικών τομέων, επιπλέον δε η εν λόγω υποχρέωση δεν ήταν αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, δηλαδή της διάθεσης των αποθεμάτων αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη.

3. Κατόπιν αυτών των αποφάσεων με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76 ανέκυψαν διαφορές στα κράτη μέλη και ασκήθηκαν αγωγές κατά των εθνικών διοικήσεων προς απόδοση των εγγυήσεων που είχαν συσταθεί βάσει του κανονισμού αυτού. Μια από τις διαφορές αυτές οδήγησε στην έκδοση της προδικαστικής απόφασης του Δικαστηρίου της 13ης Μαΐου 1981 (International Chemical Corporation, 66/80, Συλλογή 1981, σ. 1191).

4. Μεταξύ άλλων ζητημάτων στην υπόθεση εκείνη εξετάστηκε το αν οι επιχειρηματίες μπορούσαν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το δικαίωμα επιστροφής βάσει των κοινοτικών κανόνων των ποσών που κατέβαλαν εις εκτέλεση του κανονισμού 563/76, ο οποίος κρίθηκε ανίσχυρος, ακόμη και στην περίπτωση όπου τα αιτούμενα ποσά δεν είχαν καταβληθεί αμέσως από τον ενδιαφερόμενο αλλά από τους προμηθευτές του στους οποίους αυτός τα επέστρεψε.

5. Η απόφαση του Δικαστηρίου ήταν αρνητική στο ζήτημα αυτό. Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 5 του κανονισμού 563/76 που όριζε ότι:

« Για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του παρόντος κανονισμού, οι διαδοχικοί αγοραστές των προϊόντων που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3 ή των πρωτεϊνούχων προϊόντων που προκύπτουν από τη μεταποίησή τους υφίστανται την επίπτωση της επιβάρυνσης την οποία συνεπάγεται η καθοριζόμενη από τον παρόντα κανονισμό ρύθμιση »,

το Δικαστήριο έκρινε ότι:

« Η ύπαρξη, κατά τη διάρκεια της θέσεως σε εφαρμογή του κανονισμού του Συμβουλίου 563/76, συστήματος που έχει καταρτισθεί ειδικά για την κατανομή των οικονομικών αποτελεσμάτων των υποχρεώσεων που επέβαλε, στερεί βάσεως την αγωγή περί αποδόσεως των ποσών των εγγυήσεων που είχαν συσταθεί και καταπέσει, ακόμα και αν μία τέτοια αγωγή ήταν δυνατό να ασκηθεί με επιτυχία δυνάμει μόνου του εθνικού δικαίου. Ως προς το σημείο αυτό είναι άνευ σημασίας το αν ο επιχειρηματίας έχει πράγματι επιρρίψει την επιβάρυνση αυτή ή αν παρέλειψε να το πράξει για λόγους που αφορούν την οικονομική στρατηγική της επιχειρήσεώς του. A fortiori αποκλείεται η απόδοση στον επιχειρηματία στην περίπτωση που δεν ήταν ο ίδιος υποχρεωμένος να εξοφλήσει την επίδικη επιβάρυνση και, με τη θέλησή του, προκατέβαλε ή απέδωσε το σχετικό ποσό στους προμηθευτές του. »

B — *Η κύρια δίκη*

6. Το 1976 η επιχείρηση Raiffeisen Hauptgenossenschaft (στο εξής: η προσφεύγουσα της κύριας δίκης) εισήγαγε και έθεσε σε ελεύθερη κυκλοφορία εμπορεύματα κατά την έννοια του κανονισμού 563/76 αφού κατέθεσε στον BALM (καθού της κύριας δίκης) εγγύηση ύψους 1 251,84 γερμανικών μάρκων (DM). Η εν λόγω επιχείρηση δεν αγόρασε όμως αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη.

7. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης είχε υποβάλει ένσταση κατά της απόφασης με την οποία καθορίστηκε η εγγύηση και προσφυγή ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου κατά της απορριπτικής της ενστάσεως απόφασης. Κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας το Δικαστήριο των ΕΚ έκρινε ανίσχυρο τον κανονισμό 563/76, η δε προσφεύγουσα υποστήριξε ότι, επειδή ο κανονισμός είναι ανίσχυρος, η υποχρέωση της αγοράς γάλακτος και η σύσταση εγγυήσεως ήταν παράνομες. Πρόσθεσε δε ότι δεν είχε μετακυλίσει στους πελάτες της την επιβάρυνση εκ της εγγυήσεως. Το διοικητικό δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή.

8. Ο BALM άσκησε έφεση επικαλούμενος την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 66/80 κατά την οποία η αγωγή περί αποδόσεως των εγγυήσεων στερείται βάσεως λόγω του συστήματος που έχει καταρτιστεί ειδικά για την κατανομή των οικονομικών αποτελεσμάτων των υποχρεώσεων που επέβαλε ο κανονισμός 563/76. Το Εφετείο του ομόσπονδου κράτους της Έσσης δέχτηκε την έφεση και απέρριψε την προσφυγή στηρίζοντας την απόφασή του στην απόφαση 66/80.

9. Εν τω μεταξύ η εγγύηση θεωρήθηκε καταπεσούσα με απόφαση του BALM κατά της οποίας εκκρεμεί ένσταση.

10. Η προσφεύγουσα άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης του Εφετείου και ζήτησε την ακύρωση της απόφασης του BALM περί καθορισμού της εγγύησης καθώς και την αποδέσμευσή της.

11. Με Διάταξη της 22ας Μαΐου 1986 που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Ιουλίου 1986, το Bundesverwaltungsgericht ανέβαλε να αποφανθεί οριστικώς μέχρις ότου το Δικαστήριο αποφανθεί προδικαστικώς επί των ακολούθων ερωτημάτων:

« 1) Περιλαμβάνει το κοινοτικό δίκαιο κανόνα δικαίου, σύμφωνα με τον οποίο δεν επιτρέπεται να ακυρωθεί μία διοικητική πράξη προσδιορισμού του ύψους εγγυήσεως η οποία

— εκδόθηκε βάσει του άκυρου κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76 του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 1976,

— προσβλήθηκε με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου και συνεπώς δεν κατέστη οριστική

και θα έπρεπε να ακυρωθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού δικαίου λόγω της ακυρότητας του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1:

2) Περιλαμβάνει το κοινοτικό δίκαιο κανόνα δικαίου, δυνάμει του οποίου, η εγγύηση που καταβλήθηκε σύμφωνα με διοικητική πράξη η οποία

— εκδόθηκε βάσει του άκυρου κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76,

— προσβλήθηκε με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου και κατόπιν ακυρώθηκε λόγω της ακυρότητας του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76,

δεν επιτρέπεται εντούτοις να ελευθερωθεί;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 2:

3) α) Ο εν λόγω κανόνας δικαίου συνεπάγεται ότι η καταβληθείσα εγγύηση δεν επιτρέπεται να ελευθερωθεί μόνο αν κατέπεσε πριν από την έκδοση της αποφάσεως της 5ης Ιουλίου 1977, με την οποία το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαπίστωσε την ακυρότητα του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76, ή

β) ότι η εγγύηση δεν επιτρέπεται να ελευθερωθεί ακόμη και αν κατέπεσε μετά τη διαπίστωση της ακυρότητας του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 3, στοιχείο α):

4) α) Η κατάπτωση καταβληθείσας εγγυήσεως — εν προκειμένω βάσει του άκυρου κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76 — έχει ως προϋπόθεση ότι η πράξη προσδιορισμού, που αποτελεί τη βάση της εγγυήσεως,

δεν υπόκειται πλέον σε ένδικα μέσα και συνεπώς είναι απρόσβλητη, ή

β) η κατάπτωση μπορεί να επέλθει ήδη εφόσον εκκρεμεί ακόμη δίκη σχετικά με τη νομιμότητα της διοικητικής πράξεως περί προσδιορισμού της εγγυήσεως;

5) α) Τα έννομα αποτελέσματα της καταπτώσεως καταβληθείσας εγγυήσεως επέρχονται μόνον όταν η κατάπτωση κηρύσσεται με απόφαση των διοικητικών αρχών, ή

β) τα έννομα αποτελέσματα της καταπτώσεως της εγγυήσεως επέρχονται ήδη αμέσως μόλις πληρωθούν οι πραγματικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στη διέπουσα την κατάπτωση κανονιστική ρύθμιση, χωρίς να απαιτείται διοικητική απόφαση περί καταπτώσεως της εγγυήσεως;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 4, στοιχείο β):

6) Περιλαμβάνει το κοινοτικό δίκαιο κανόνα δικαίου, ο οποίος ορίζει ποια έννομα αποτελέσματα επέρχονται όταν μία διοικητική πράξη προσδιορισμού εγγυήσεως, βάσει της οποίας καταβλήθηκε εγγύηση που ήδη κατέπεσε, ακυρώνεται εκ των υστέρων ως παράνομη; »

12. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν στις 27 Οκτωβρίου 1986 η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Gründisch και στις 29 Οκτωβρίου 1986 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Peter Karpenstein.

13. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

14. Με απόφαση της 20ής Μαΐου 1987 το Δικαστήριο αποφάσισε να αναθέσει την υπόθεση στο έκτο τμήμα.

II — Γραπτές παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου

15. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα ερωτάται αν υπάρχει κανόνας κοινοτικού δικαίου, όπως υπάρχει του εθνικού δικαίου, που δεν επιτρέπει την ακύρωση της απόφασης περί καθορισμού εγγυήσεως, απόφαση η οποία στερείται νομίμου ερείσματος διότι ο κανονισμός 563/76 είναι ανίσχυρος.

16. Η *προσφεύγουσα της κύριας δίκης* υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει τέτοιος κανόνας στο κοινοτικό δίκαιο. Αντλεί δε το πρώτο της επιχείρημα από την απόφαση του Δικαστηρίου στις υποθέσεις 205 και 215/82 (απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, Deutsche Milchkontor, Συλλογή 1983, σ. 2633) κατά την οποία η αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθεισών ενισχύσεων διέπεται καταχρήν από το εθνικό δίκαιο με την επιφύλαξη ορισμένων ορίων που επιβάλλει το κοινοτικό. Εν προκειμένω έχει εφαρμογή η νομολογία αυτή.

17. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης φρονεί ότι η προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 66/80 στην οποία στηρίζει τα επιχειρήματά του ο BALM υποστηρίζοντας την αντίθετη άποψη δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω διότι αφορά υπόθεση που διαφέρει και ως προς τα πραγματικά περιστατικά και ως προς τις σχετικές εθνικές διατάξεις.

18. Ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση στην υπόθεση 66/80 αφενός δεν προσέβαλε εγκαίρως τις αποφάσεις

περί καθορισμού των εγγυήσεων και αφετέρου δεν απέδειξε ότι δεν μετακύλισε σε άλλα στάδια του οικονομικού κυκλώματος την επιβάρυνση που της είχε επιβληθεί. Εν προκειμένω η προσφεύγουσα, αφενός προσέβαλε τις αποφάσεις και αφετέρου δεν είχε τη δυνατότητα να μετακυλίσει την εν λόγω επιβάρυνση.

19. Η διαφορά των δύο υποθέσεων από νομικής πλευράς έγκειται στο ότι, κατά το ιταλικό δίκαιο, είναι δυνατή η αναζήτηση των ποσών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως σε δημόσιες υπηρεσίες ακόμη και αν δεν ασκηθεί αγωγή εντός δεκαετίας όπως προβλέπει το δίκαιο αυτό, ενώ κατά το γερμανικό δίκαιο η δυνατότητα αυτή αποκλείεται στην περίπτωση που η καταβολή των χρημάτων έγινε — όπως εν προκειμένω — βάσει διοικητικής πράξης η οποία δεν προσεβλήθη εντός προθεσμίας ενός μηνός. Συνεπώς αν το Δικαστήριο κρίνει εν προκειμένω ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν επιτρέπει την κατάργηση του καθορισμού της εγγύησης, όπως την επιτρέπει το γερμανικό, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης δεν θα έχει πλέον καμιά δυνατότητα να προσφύγει κατά διοικητικής πράξης που έχει εκδοθεί βάσει ανίσχυρου κανονισμού και της επιβάλλει κάποια επιβάρυνση. Κατ' αυτό τον τρόπο εξουδετερώνεται το αποτέλεσμα της απόφασης του Δικαστηρίου με την οποία κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76.

20. Τέλος η προσφεύγουσα της κύριας δίκης υπογραμμίζει το ενδεχόμενο σύγκρουσης μεταξύ του κοινοτικού δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων που προβλέπει το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα στην περίπτωση που το Δικαστήριο απαντήσει καταφατικά στο πρώτο ερώτημα.

21. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει στο κοινοτικό δίκαιο γενική αρχή κατά την οποία δεν χωρεί ακύρωση ή αποδέσμευση της εγγύησης που έχει καθοριστεί από εθνική αρχή βάσει κοινοτικού κανονισμού ο οποίος κρίθηκε ανίσχυρος εκ των υστέρων, και η οποία προσεβλήθη εμπροθέσμως με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου. Η Επιτροπή παρατηρεί πάντως ότι το αντικείμενο των δύο πρώτων προδικαστικών ερωτημάτων είναι να κριθεί αν εν προκειμένω προκύπτει διαφορετική απάντηση είτε από τον κανονισμό 563/76 είτε από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 66/80.

22. Η Επιτροπή παρατηρεί εξάλλου ότι ο κανονισμός 563/76 απλώς όρισε τα της συστάσεως της εγγύησης και τις περιπτώσεις αποδόσεώς της. Οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες αποδεσμεύονται ή αντιθέτως καταπίπτουν οι εγγυήσεις ορίστηκαν με τον κανονισμό 677/76 (Abl. L 81, 1976, σ. 23). Από τους κανονισμούς αυτούς όμως δεν συνάγεται το συμπέρασμα ότι απαγορεύουν την ακύρωση του καθορισμού εγγυήσεως που έγινε βάσει των διατάξεών τους αλλά που είναι ουσιαστικά ανίσχυρος.

23. Η Επιτροπή φρονεί εξάλλου ότι το Δικαστήριο, με την απόφαση στην υπόθεση 66/80, έκρινε όπως είναι πρόδηλο ότι στις εθνικές νομοθεσίες επαφίεται να ορίσουν αν χωρεί ακύρωση των πράξεων περί καθορισμού εγγυήσεως βάσει του κανονισμού 563/76, ο οποίος κρίθηκε ανίσχυρος.

24. Η Επιτροπή προτείνει συνεπώς αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

25. Το ερώτημα αυτό υποβάλλεται για την περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα και αναφέρεται στο αν η εγγύηση που συστήθηκε με πράξη η οποία στη συνέχεια κρίθηκε άκυρη μπορεί να μην ελευθερωθεί.

26. Η *προσφεύγουσα της κύριας δίκης* υπογραμμίζει ότι η ελευθέρωση της εγγύησης είναι λογική και αναγκαία συνέπεια της ακύρωσης

του νομίμου ερείσματός της. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης φρονεί ότι η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 66/80 δεν αποκλείει την αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό.

27. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι ο κανονισμός 677/76 προϋποθέτει έγκυρο τον κανονισμό 563/76 και κατά συνέπεια ορίζει απλώς στο άρθρο 10 τις προϋποθέσεις ελευθερώσεως εγκύρως συσταθείσας εγγύησης. Δεν προκύπτουν λοιπόν στοιχεία από τον κανονισμό 677/76 βάσει των οποίων θα μπορούσε να κριθεί αν πρέπει να ελευθερωθούν οι εγγυήσεις που συστάθηκαν βάσει του κανονισμού 563/76 εφόσον αυτός κρίθηκε άκυρος. Τέτοια στοιχεία προκύπτουν πάντως από το άρθρο 5 του κανονισμού 563/76 όπως το ερμήνευσε το Δικαστήριο με την απόφαση στην υπόθεση 66/80.

28. Η Επιτροπή φρονεί ότι από την απόφαση αυτή συνάγεται συγκεκριμένα ότι για τις εμπορικές συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 563/76 τέθηκε ειδικός κοινοτικός κανόνας, δηλαδή το εν λόγω άρθρο 5 που έπρεπε εν πάση περιπτώσει να τηρείται μέχρις ότου κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76. Κατά τον κανόνα αυτό, στην περίπτωση συμβάσεων που συνήφθησαν πριν από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 563/76 το δικαίωμα προς ελευθέρωση των εγγυήσεων που συστάθηκαν κατ' εφαρμογή αυτού στερείται βάσεως, σύμφωνα με την απόφαση στην υπόθεση 66/80.

29. Αντιθέτως, για τις συμβάσεις που συνήφθησαν μετά τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 563/76 ισχύει ο γενικός κανόνας ότι η απάντηση είναι ζήτημα του εθνικού δικαίου και καμιά αρχή του κοινοτικού δικαίου δεν εμποδίζει την ελευθέρωση των εγγυήσεων. Η Επιτροπή φρονεί εξάλλου ότι στα εθνικά δικαστήρια απόκειται να κρίνουν αν απαιτείται η απόδειξη ότι οι επιβαρύνσεις που προέκυψαν από την εγγύηση δεν μετακυλίστηκαν στον αγοραστή. Εν πάση περιπτώσει το κοινοτικό δίκαιο δεν την επιβάλλει, η δε ενδεχόμενη εφαρμογή της από τα εθνικά δικαστήρια δεν πρέπει να εξέρχεται των ορίων που έχει χαράξει η νομολογία του Δικαστηρίου και συγκεκριμένα η απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983 (υπόθ. 199/82, San Giorgio, Συλλογή 1983, σ. 3595).

Επί του τρίτου ερωτήματος

30. Το τρίτο ερώτημα υποβάλλεται για την περίπτωση καταφατικής απάντησης στο δεύτερο. Πρόκειται για το ζήτημα αν η μη ελευθέρωση της εγγύησης εξαρτάται από το χρόνο κατά τον οποίο κηρύσσεται καταπεσούσα, δηλαδή πριν ή μετά την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76.

31. Η *προσφεύγουσα της κύριας δίκης* δεν απαντά στο ερώτημα αυτό όπως δεν απαντά και στα επόμενα, θεωρώντας ότι, λόγω των απαντήσεων που πρότεινε στα δύο πρώτα ερωτήματα, δεν χρειάζεται να λάβει θέση.

32. Η *Επιτροπή* φρονεί ότι ο χρόνος κατά τον οποίο οι αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η εφαρμογή των κανονισμών 563/76 και 677/76 διαπιστώνουν την κατάπτωση μιας εγγύησης που είχε συσταθεί σύμφωνα με τους κανονισμούς αυτούς δεν επηρεάζει το ζήτημα της ελευθέρωσης της επίδικης στην κύρια δίκη εγγύησης. Το καθοριστικό στοιχείο είναι μόνο η βούληση του Συμβουλίου, που εκφράστηκε με το άρθρο 5 του κανονισμού 563/76, ότι δηλαδή οι αγοραστές των πρωτεϊνούχων ζωοτροφών πρέπει να φέρουν τις οικονομικές συνέπειες που προκύπτουν από το σύστημα των εγγυήσεων. Η κατανομή των επιβαρύνσεων κατά την έννοια του άρθρου 5 αφορούσε

βεβαίως μόνο τις συμβάσεις που είχαν ήδη συναφθεί κατά το χρόνο της θέσεως σε ισχύ του κανονισμού, καλύπτει όμως, εφόσον πρόκειται για τέτοιες, παλαιότερες συμβάσεις, τόσο την απλώς συσταθείσα εγγύηση όσο και το ποσό που καταβλήθηκε τελικώς βάσει κατα-πεσούσας εγγύησης. Κατά την άποψη της Επιτροπής δεν υπάρχει θεμελιώδης διαφορά μεταξύ των δύο περιπτώσεων: και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για την καταβολή επιβαρύνσεως που επέβαλε στον εισαγωγέα ο κανονισμός 563/76. Δεδομένου ότι οι επιβαρύνσεις που επέβαλε ο εν λόγω κανονισμός έπρεπε να μετακυλισθούν σε τρίτο σύμφωνα με τη ρητή βούληση του κοινοτικού νομοθέτη, η Επιτροπή φρονεί ότι με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 66/80 αποκλείστηκε η δυνατότητα επιστροφής και στις δύο περιπτώσεις, εφόσον βεβαίως πρόκειται για παλαιές συμβάσεις. Η έκφραση « ποσά που κατέπεσαν » που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο δεν αποτελεί τεχνικό όρο.

Επί των ερωτημάτων 4, 5 και 6

33. Ούτε η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ούτε η Επιτροπή υπέβαλαν παρατηρήσεις επί των ερωτημάτων αυτών.

Κ. Κακούρης
εισηγητής δικαστής